

NİSAN 2021

UNIMA BÜLTENİ

SAYI 6

UNIMA BÜLTENİ

Nisan 2021/ Sayı 6

UNIMA TÜRKİYE MİLLİ MERKEZİ ADINA SAHİBİ

Umut Şafak POYRAZ

Editör

Yücel ÖZDEMİR

Tasarım

Cem ÜLKÜMEN

Yayın Kurulu

Yücel ÖZDEMİR, Can İbrahim ATLIĞ, Hüseyin DİLAN

UNIMA Türkiye Milli Merkezi

Adres : Konur Sk. 66/12 06640 Bakanlıklar/Ankara

Telefon : 0312 419 48 11

Fax : 0312 419 48 11

E-Mail : unimabulten@gmail.com

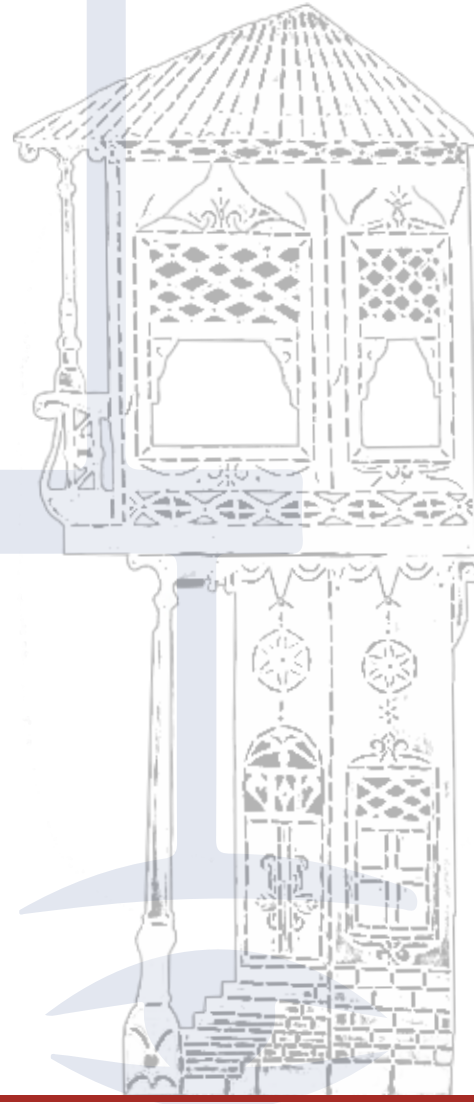
Nisan 2021- Sayı: 6

3 Aylık Yerel Süreli Bülten

<http://www.unima.org.tr/>

Teşekkürler

Hayret KURT, Akın KURT, Deniz ÖZGÖKBEL, Hüseyin DİLAN, Ünver ORAL, Atilla YAPRAK, Yılmaz KARAKUZU/Oğuzhan VARTOLİOĞLU, Mustafa MUTLU

İÇİNDEKİLER

Orhan KURT Özgeçmiş	4
Karagözcü İle Bir Ömür	
Hayret KURT	6
Babam ve Ustam Orhan Kurt	
Akın KURT	8
Orhan Baba	
Deniz ÖZGÖKBEL	10
Bir Öğrencinin Gözünden Orhan Kurt	
Hüseyin DİLAN	12
Ah Karagöz Vah Karagöz!	
Ünver ORAL	14
Belleğimdeki İzler	
Atilla YAPRAK	16
Doğu'da Kukla Yapmak	
Yılmaz KARAKUZU / Oğuzhan VARTOLİOĞLU	18
Usta'dan Gençlere	
Mustafa MUTLU	19

ORHAN KURT

"ÖZGEÇMİŞ"

1930
yılında
İstanbul'da
doğdu.

Babası Piyade Albay Sırrı Kurt'tur. İlkokul ve ortaokul yıllarında babasının mesleği nedeni ile İstanbul ve Anadolu'nun çeşitli okullarında eğitim gördü. Pertevniyal Anadolu Lisesi'nden mezun olduktan sonra yüksek öğrenimini Maçka Yüksek Tekniker Okulu'nda tamamladı. 1952-1981 yılları arasında, yüksek inşaat mühendisi olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi'nde çeşitli görevlerde yer aldı. Ağırlıklı olarak eski eser restorasyonları olmak üzere, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin çeşitli yapı tamirat işlerinde görev aldı. Katıldığı başlıca yenilemeler Topkapı Sarayı, Tekfur Sarayı, Yerebatan Sarnıcı, Rumeli Hisarı, İstanbul Edirnekapı Surları ve Galata Kulesi restorasyonudur.

Küçük yaşlarda müzikle ilgilenmeye başlayan sanatçı, birçok musiki cemiyetindeki çalışmalara katılarak kendini geliştirdi ve inşaat mühendisliğinin yanı sıra, profesyonel olarak müzik de icra etti. İstanbul sahnelerinde hanende olarak çalışmaktan gelen bilgisini ve birikimini Karagöz oyunlarına yansıttı ve Karagöz musikisinin günümüze aktarılmasında da önemli bir rol üstlendi.

Türk gölge tiyatrosu olan Karagöz sanatı ile ilgili, çocukluk yaşlarında babasının bir arkadaşı olan Binbaşı Niyazi Bey'den ilk bilgileri alarak başlamıştır. 1954 yılında Karagöz sanatının önemli ustalarından Ragıp Tuğtekin ile tanıştı. Yirmi iki yıl boyunca kendisine öğrencilik ve çıraklık yaptı. Ragıp Tuğtekin tasvir yapım ekolünün sürdürülmesinde önemli rol oynadı. Karagöz figürlerini sınıflandırıp etnografik hataları, çizim bozukluklarını eski örneklerle göre düzelterek ve 120 kadar yeni tasvir çizip keserek hazırladı, yeni oyunlar için tasvirler çizdi. Eserleri T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı arşivi, müze, üniversite, sanat kurumu, özel koleksiyon gibi, yurt içi ve yurt dışında birçok kişi ve kurumda yer almaktadır.

Karagöz tasvirleri yapımı ve oynatımı konusunda birçok ulusal ve uluslararası festivalde, kültür merkezlerinde, okullarda, belediyelerin sosyal organizasyonlarında, gösteriler yapmış ve sergiler açtı. Kültür Bakanlığı Tasvir Yapım ve Oynatım kursunda öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Bir dönem T.C. Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde konuk öğretim görevlisi olarak eğitim verdi.

Karagöz sanatı ile ilgili yurt içi ve yurt dışı birçok belgesel film çekiminde, üniversiteler için tez çalışmalarında yer aldı. UNIMA Türkiye Ulusal Merke-

zi'nin kurucuları (1990) arasında yer alan Orhan Kurt, UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine (2009) alınan "Karagöz" geleneğinin temsilcisi olarak "Yaşayan İnsan Hazinesi" olarak seçildi. 2015 yılında "Karagöz'ün Kuralları – Karagöz Yapım ve Oynatım Teknikleri" isimli bir kitabı yayınladı.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve başka kurumların açtığı kurslarda, eğitimlerde, Karagöz sanatının gelecek nesillere aktarılması konusunda birçok öğrencinin yetişmesinde katkı sağlayan sanatçının aynı zamanda usta-çırak ilişkisi içerisinde yetiştirdiği öğrencileri olmuştur. Bunların yanında hâlen bu sanatı faal olarak sürdüren birçok sanatçının yetişmesinde de dolaylı olarak katkısı olmuştur.

Orhan Kurt, 26 Mart 2017 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti.

Karagözcü İle Bir Ömür

Eşi olarak Orhan Kurt'un memuriyet görevinin yanında, Karagöz sanatına ilk başladığı günleri veya dönemi düşündüğünüzde nasıl karşılıdınız, konuyla ilgili başlardaki izlemeniz nasıldı?

Orhan Bey zaten müzik konusunda profesyonel yaşamı olan bir insandı. Aynı zamanda inşaat mühendisi idi ve çok erken saatlerde kalkmak gibi bir durumu vardı. Belediyede de vazifeli idi. Gençlik yıllarımızda hem memuriyet hem de sahne yaşantısını, o dönemde yasak olması nedeni ile bir arada sürdürmeye çalışıyorduk. Tabii ekonomik nedenlerle. Karagöz ile ilgilenmeye başladığı dönemde henüz yeni evli idik. Yanlış hatırlamıyorsam 1954 yılı idi, Ragıp Bey (Ragıp Tuğtekin) ile tanıştı ve onunla çalışmaya başladı. Ragıp Bey elbette zor bir insandı Allah rahmet eylesin, eski adamlardandı. Ama Orhan yılmadı ve uzun yıllar beraber çalıştılar. Karagöz, ilk önceleri bana uzak bir konu idi. Açıkçası çok ilgimi çekmiyordu. Orhan çok meraklı ve marifetli idi. Orhan'ın bir hobisi, merakı gibi düşünüyordum. Ama zaman geçtikçe ve Orhan bu konuda ilerledikçe mecburen daha fazla haşır neşir olduk. Tasvir yapımında boyama, kontur işleri ve oyunlarda yordaklık görevi bana düştü.

Karagöz hem ev içinde hem ev dışında icra edilebilen bir sanattır. Karagözcünün ev içindeki Karagöz sanatı, yaşamınızı nasıl etkiledi?

1970 ve 80'lerden sonra Karagöz'e olan ilginin özellikle tasvirler konusunda arttı. İstanbul Kapalıçarşı, Bursa, Avrupa ülkelerinden müzeler, koleksiyon yapanlar, üniversiteler gibi yerlere daha fazla tasvir yapmaya başladı, Orhan Bey. Ama bir dönemden sonra yapım işini tek başına yapmakta zorlanmaya başladı. Yüzlerce, binlerce tasvir yapıldı, kolay değil. Ev bir nevi atölye gibiydi. Deriler, boyalar, mürekkepler, aletler, perde, hepsi evde bir yer tutmaya başladı. Birkaç kez perde diktim. Çünkü yurt dışında birkaç kez perdemizi bile satın aldılar. O dönemlerde oğlum Akın'la birlikte tasvir yapımı ve oyunlarda yardım etmeye başladık. Çünkü oyunlar da daha fazla oynanmaya başladı. Seyahat etmeyi gerektiren durumlar olmaya başladı. Eşyaların taşınmasında, oyun sırasında çok kere yordaklık yaptım. Ama hem yurt içi hem de yurt dışında çok yerleri görebilme imkanımızda oldu bu sayede. Tabii 1988'de Orhan Bey bir sağlık sorunu yani felç geçirince bir yıl kadar ara vermek durumunda kaldık. Oğlum Akın evlendi, iş hayatına başladı ve daha az yardım edebilir duruma geldi. Bu dönemden sonra benim daha fazla yardımım gerekti doğal olarak. Çok yorucu ve emek isteyen bir sanat, yapanlar bilir.

Çocuklarınızın gelişiminde Karagöz'ün etkisi oldu mu?

Büyük oğlum Cenk iş hayatına daha erken başladığı için daha az ilgilenemedi. Akın ise bu konuya daha meraklı idi. Başından itibaren Orhan'la oyunlara giderdi. Sonraları tasvir yapımı konusuna da girdi. Küçüklükten beri etraflarında olan şeylerdi tabii. Göre göre etkilendiler. Sanatla ve sanat çevresi ile irtibatları oluyordu. Müzik konusunda da babalarından etkilendiler. Akın on yaşında piyano dersi alıyordu, gitar çalıyordu. Sonrasında babasının etkisiyle tambur çalmaya başladı. Cenk de amatörce gitar çalıyor, müzik yapıyor. Ama maalesef babaları gibi güzel sesli olmadılar. Ona çok üzülürüm. Akın çok kereler yordaklık yaptı. Karagöz, kukla oyunlarında başlarda babasıyla hep o giderdi. Sonra aile ve iş hayatı artınca biraz geri durmak durumunda kaldı. Tabii bu durum onda da küçüklükten gelen bir sahne tecrübesi oluşturmuş. Birkaç oyununu seyrettim pek heyecanlanmadan oynatıyor.

Sizin Karagöz sanatına bir merakınız oldu mu? Perde arkasında yordaklık süreciniz oldu mu? Eğer olduysa konuyla ilgili duygularınızı alabilir miyiz?

İşte söylediğim gibi 1970'lerden 80'lerden itibaren mecburen ilgilenmek durumu hasıl oldu. Hem tasvir yapımı hem yordaklık hepsini yaptım. Tabii tam olarak hiç tasvir yapmadım; ama boyama işlerinde binlerce tasvir geçmiştir elimizden. Perde arkasında ise, ben çok heyecanlı biriyimdir, oyun oynatırken düzen bozulacak diye heyecanlanırdım. Ama tabii Orhan sahne tecrübesi çok olan bir insandı ve her durumda idare etmeyi bilirdi. Karagöz sayesinde sahne tecrübem oldu, ben çok fazla ortaya çıkmayı sevmeyen bir insan olarak böyle bir tecrübe edinmiş oldum. Hala Akın'ı bile sevrederken heyecanlanıyorum.

Karagöz sanatı yaşam kültürünüze neler kattı? Eğer Karagöz sanatı yaşamınızda olmasaydı, neler olmazdı?

Karagöz elbette hayatımıza çok şeyler kattı. Hayatımızın halen bir parçası. Orhan vefat ettikten sonra bile Akın'dan dolayı içindeyiz. Sosyal çevre olarak da bazıları vefat etti; ama halen yakinen görüştüğümüz birçok dostumuz oldu, belki görme şansımızın olmayacağı birçok yeri Karagöz sayesinde gördük. Avrupa'da gitmediğimiz, gezmediğimiz ülke yok gibidir. Orhan 1981'de emekli olduktan sonra tabii ekonomik olarak da bu gerekli idi. Ailenin önemli gelir kaynağı oldu. Çocukların okul hayatları ve ev bu sayede döndü. Elbette daha iyi olabilirdi. Ama buna da şükür. Aynı zamanda Karagöz'ü yaşatma, yayma uğraşı ile de oldu tabii bunlar. O dönemde bu işler için imkân ve mekân bulmak daha zordu. Hobi gibi başlayıp şartlar nedeni ile iş haline geldi. Ben Karagöz ile hem Türk kültürüne dair birçok şeyi öğrendim, hem de Türkiye'de, Avrupa'da birçok yer ve insan tanımış oldum. Bu tabii aslında bir nevi şans sayılır benim için. Orhan gibi biri ile bir ömür geçirmiş olmak sayesinde oldu aslında bunlar. Onun özellikle yurtdışında ülkemizi yıllarca başarı ile temsil etmesi, UNESCO tarafından "Yaşayan İnsan Hazinesi" seçilmesi hep gurur kaynağı olmuştur bizim için.

Görüşmeyi yapan; Didem KURT/ 15.03.2021

Babam ve Ustam Orhan KURT

İnsandan babası ve onunla ilgili hatıralar hakkında bir yazı istendiği zaman, kendi hayatı bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçiveriyor. Yazı içeriği "Karagöz" eksenli olarak talep edilmiş olsa da elbette birçok konu birbirine karışıyor. Hani "neresinden başlasam" durumu oluyor. Bana Karagöz'le ne zaman tanıştığım sorulur arada sırada, bende hep "onun olduğu bir eve doğdum, hatırlamıyorum" derim. Bu konu ile ilgili aklımda olan ilk hatıra, evde deri kazınması ve temizlenmesi idi. 70'li yılların başı idi ve benim hayal meyal hatırlama sınıırımdı. Eve koca rulolar halinde, ham kağıtlara sarılı halde deriler gelir, salonun ortasında açılır, babam elinde kırık cam parçaları, tabaklama artıklarını saatlerce kazır ve derileri keserek parçalardı. Neyse ki bugünlerde bu işleme daha az gerek oluyor. Benim bu aşamada Karagöz'le ilk temasım, kıvrılan derilerin üzerinde durarak, ağırlık yapmak ve babamın işini kolaylaştırmakla sınırlı idi. Zamanla ve biz büyüdükçe kazıma işlemi bana ve ağabeyim Cenk Kurt'a devrolmaya başladı. Cam deri tabir edilen deriler çıkana kadar da bu iş böylece devam etti. Bir diğer temasım yine 70'li yıllarda babamın hocası Ragıp Tuğtekin'e yaklaşık her hafta sonu ve özellikle cumartesi günleri (20 küsur yıl boyunca) yapmakta olduğu, o dönemde pek anlam veremediğim ziyaretlerdi. Çünkü rahmetli Hoca her durumda müsait olmadığı için, babamla olduğum ve onunla gittiğim günlerde, içeri girilmeden önce ben arabada beklerdim. Bu ziyaretler bazen saatler sürer, bazen de dakikalar içinde biterdi. Zamanla bu ziyaretlerin de anlamı ve önemi kafamda netleşecekti. Profesyonel olarak çalışma hayatı olan bir insanın her hafta bu emeği niye sarf ettiğini anlamam için yaşımın ilerlemesi gerekecekti. Aslen yüksek inşaat mühendisi

olan babam, aynı zamanda profesyonel bir müzisyendi. Benim aklımın erdiği ve olayları anlayabilme yaşlarım yaklaşık 70'li yılların başlarına tekabül eder. Bu süreçte zor sayılacak birkaç profesyonel işi aynı anda yapmakta olan bir insanın, yerde deri kazınmak, o deriyi işlemek, boyamak, bunun yanında o dönem şartlarında yoğun sayılacak bir oyun oynatma sürecine girmek ve ders almak için yaşlı bir hocanın evine, yaklaşık her hafta sonu gitmek gibi ekstra bir yükü neden taşımak istediğini anlamam da elbette çok sonraları oldu. Zaman zaman kendi çocuğumun yüzünde de benzer nedenlerden kaynaklı, şaşkın gözlerle bana bakan gözleri görmek çok hoş geliyor. O yıllarda benim açımdan işin ilginç ve eğlenceli tarafı bu süreçlerde, ünlü olup, sadece televizyonda görebileceğim birçok insanı, yakından görme ve tanıma fırsatı bulmam idi. İletişimin şimdiki kadar yüksek hızda olmadığı bir dönemde bu oldukça lüks sayılacak bir durumdu.

Babam 1930 yılında İstanbul'da asker bir ailenin üç çocuğundan en büyüğü olarak doğmuş. O yılların şartları içinde adeta kendi tırnakları ile kazıyarak hem yüksek öğrenimini tamamlamak, aynı zamanda birçok müzik cemiyeti ve kurslar ile profesyonel müzik hayatına girerek İstanbul gazinolarında serhanende olarak 50 yıla yakın sahne almak gibi aslında başlı başına her biri bir iş sayılacak konularda yetkinlik elde etmiş. Ama onu yakından tanıyanların iyi bileceği üzere yüksek hayat enerjisi (ve elbette ki hayat şartları) için bunlar yeterli olmamış. O bunların üzerine Karagöz'ü eklemiş/ekleyebilmiş. Hatta 1988 yılında geçirdiği felç bile onu durdurmamış, yolundan döndürememişti.

Tüm bu süreçte bende yaş aldım ve bu süreçlerin içinde daha çok yer almaya başladım. Sonunda kendim de aynen onun gibi başka profesyonelliğin yanında, hasbel kader “Karagöz”cü oldum. Adeta tarih tekerrür ediyor. Tüm bu zaman zarfında yaşadıklarım yaklaşık 50 yılı kapsıyor. Geriye dönüp baktığımda tüm hatıralar, şu an aramızda olmayan ve tanıdığım tüm insanlar, ustalar, onlardan aldıklarım veya alabildiklerim birer temel oldu, benim için. Bende onun bıraktığı yerden devam etmeye çalışıyorum. Elbette onların ulaştığı seviyeye ulaşmak, hele ki değişen zamanımız şartlarında çok zor görünüyor. Ancak onların taşıdığı bayrağı bugün için daha farklı ellerde görmek ve az çok bunun bir parçası olmak hoşuma gidiyor. Onların yola çıktığı dönemlerde bu sanatı tekrar canlandırmak veya yaşatmak temel mesele idi. Ancak bugün temel mesele nasıl daha fazla nicelik ve nitelik yaratırız oldu. Yani babam ve onun dönemi ustalarının açtığı yol genişledi. Onların doğrudan veya dolaylı olarak yetiştirdiği, etkilediği sanatçılar bu yolu daha da genişletecektir. Gözleri arkada kalmayacaktır...

Orhan Baba

Karagöz aslında bir tek adam gösterisidir. Derler ya bir Karagözcü hem aktördür, oyunu oynar hem ressamdır, tasvirini çizer hem müzisyendir şarkı söyler. Zanaatkârdır aslında tasviri de işler. Ama o deriyi işleyecek nevganları yoksa kalkar bıçakçı olur, kendi nevganını da kendi yapar. Yeni modern oyun oynama sevdasına düşer, oyun yazarı olur. Bu da yetmez oyunun yönetmeni, seççisi, ışıkçısı olur. Yardağına bile güvenmez. Tasvirlerini kendi takar, perdesini kurar. Olur da yordak o gün oyuna gelmezse kendi kendinin yordağı bile olur. Kısacası sever Karagözcü bu tanrıcılık oyununu. Hoşuna gitmez birine tabi olmak. Bu yüzden Karagözcüler hep egosu tavan yapmış adamlardır ya da egosu

yüksek adamlar Karagözcü olur.

İşte tam da bu noktada devreye “USTA” girer. Bir Karagözcü olmayı kafasına koymuş egosu bu kadar yüksek adam bir ustaya tabi olmalıdır. Gelenek bunu emreder. Ustası ne derse yapacak ne isterse yerine getirecek, çırak o güne kadar bildiği ve tecrübe ettiği her şeyi bir kenara bırakacaktır. Dizini kırıp ustasının gölgesinde kanatları altında büyüyecek, serpilecek, olgunluğa erecektir. Bu aslında muazzam bir nefis ve ahlak terbiyesidir. Karagöz ustalarına BABA denmesinin bir sebebi de bu olsa gerek. Sanırım aramızdan teker teker ayrılan ustalarımız ile bu gelenek, disiplin ve ahlak aktarımı da yok olmaktadır.

Ne mutlu bana ki, yıllarca kendi başına Karagöz oynatmayı deneyimlemiş bendenizin de bir ustası oldu bir gün... Hayali Orhan KURT... Ama benim için Orhan BABA, çünkü bana gönül dolusu evlat derdi hitap ederken. Orhan Baba ile tanışmam 2005 İzmir Festivaliydi. Rahmetli Erdinç Demiray beni tanıştırmış ama O yüzüme bile bakmamıştı sanki. Kendisine “Ben de Karagöz oynatıyorum.” dediğimde bir “Heh Heh” sesi ile hafifçe gülmüş (kendisini tanıyanlar iyi bilir) “Aferin sana, Hayret hadi geç kalıyoruz.” diye Hayret Teyze’ye dönmüştü.

2008 de UNIMA’nın Eskişehir’de düzenlediği Sanatçı Eğitim Seminerlerinde tekrar karşılaştık. PVC tasvir yapmaya başlamış, farklı bir teknik geliştirmiş ve nevgan işçiliğini plastik üzerine uyguluyordum. Üzerine bir kat da mat vernik attığımda deri gibi görünüyordu. Bir başka arkadaş Orhan Ustaya ben plastikten tasvir yapıyorum dediğinde meşhur cevabını yapıştırmıştı, “Muhallebiden tasvir olur, plastikten olmaz.” Bu cevaba rağmen ilk arada kızara bozara yanına gidip yaptığım PVC tasvirleri kendisine verdim. Baktı, baktı, baktı... “Sen bana gel” dedi ve ceketinin iç cebine tasvirleri koydu gitti. Daha sonra Hayret Teyze’den öğrendim ki odasına

çıktınca “Hayret bu çocukta iş var” demiş. Ama bana hiçbir şey dememişti.

Bu arada ben deri tasvir yapmayı öğrenmek için yanıyordum. Erdinç Demiray ve Ege Üniversitesinden Prof. Dr. Metin EKİCİ’yi devreye sokarak güç bela tamam gelsin onayını aldım. Aldığım gibi de İstanbul Merter’deki evine doğru yola çıktım. Telefonda adresi verdi ve yarın saat tam dokuzda gel, sakın geç kalma, tam dokuz dedi. Hiç unutmuyorum ben yarın saat önce adrese varmama rağmen saat dokuz olana kadar zile basamamıştım. Tam dokuz demişti usta. O gün yani 23.07.2008 günü eşikten içeri adım atmış ve sanki âşık olmuşçasına ayaklarım yerden kesilmişti. Evde Orhan Baba’nın tasvir işlediği ufak bir odacık vardı. İçinde ancak iki kişi, o da ayakta durabilirdi. (Bilmeyenlere dipnot olsun Usta ayakta tasvir işlerdi.) İşte o odanın kokusunu bugün her tasvir işlediğimde yeniden burnum sızlayarak duyarım. Hamlanmış deri ve derinin işlenirken nemlendirdiği ıhlamur kütüğünün nevgan bıçağı çalıştıkça yaydığı koku. Bir hafta boyunca yanına gittim. Her şeyi ortadaydı. Tasvirler, nevganlar, kalıplar. İstediyin kalıbı al çiz derdi. Bütün talebelerine, gençlere her şeyi açıktı. Ama kendi çabamızla almak şartıyla. Elimle

Usta derdi ki;

hiçbir şey vermem derdi. Götürüp fotokopi çek-tirmek yasaktı ama dilediğin kadar çizebilirdin. Sanki Karete Kid filminde o Miyagi, ben Daniel San, Parlat... Cilala... Parlat... Cilala... Hangi elinle yaptın... (ÇAT). Hani ustalığını ve sanatını bir yana bırakırsak mizacı nasıl biriydi dersiniz de işte tam KARAGÖZ GİBİ BİR ADAMDİ. Gördüğünü söyler, söylediğini yapar, kimseden de çekinmezdi.

Artık fırsat buldukça soluğu İstanbul'da Orhan Babanın yanında alıyordum. Hem sohbet ediyor hem anılarını dinliyor hem çiziyor hem bo-yuyordum. Bazen bir parça deriye kalıbı çizdirir, "Al bunu İzmir'e götür. Nevrehanla, gelirken de getir." derdi. İşte o zaman benden mutlusu gu-rurlusu olmazdı. Kulağımda hala çınlayan sözleri ve kuralları vardı. Ne zaman bir festival ya da top-lantı olsa hemen gençleri etrafına toplar, anlatırdı.

– Karagöz Musikisi yoktur, Karagöz'de musiki vardır.

– Her nevregan deliği bir nizam ve intizam için-de olacak yoksa al eline tabancayı deriye sık, delik deşik et, olmaz...

– Şimdi sorayım sana abdestsiz namaz kılınır mı? Sen diyeceksin ki kılınmaz. Ama ben kıldım oldu, oldu mu?

– Karagöz de her şey serbesttir; ama edep ve mantık dahilinde.

– Karagöz oyununun yüzde yirmi beşi musiki-dir. Ama sınırı yoktur. Senin yeteneğin, becere-bildiğin kadar müzik vardır.

– Tuluat öyle işkembe-i kübra'dan sallamak de-mek değildir. Okur, gözler, biriktirirsin. Biriktir-diklerini oradan çıkarır kullanırsın."

Ve bu satırlara ve sayfalara sığamayacak daha niceleri...

Teşekkürler Orhan Baba. Emanetin emin ellerde. Bizler nefes aldıkça Karagöz öğren-me-ye, öğretmeye ve bu millete hatırlatmaya devam edeceğiz.

Her ne kadar sürç-i lisan ettimse affola.

Hani ustalığını ve sanatını bir yana bırakırsak mizacı nasıl biriy-di, dersiniz de işte tam KARAGÖZ GİBİ BİR ADAMDİ. Gördüğünü söyler, söylediğini yapar, kimseden de çekinmezdi.

Bir Öğrenci Gözünden Orhan KURT

Başka bir Karagözcü izleyene kadar, tek Karagözcünün ustam olduğunu düşünürdüm. Çocukken de Karagöz öldü sanırdım gerçi, orası ayrı. 2004 senesinde İstanbul Beyoğlu ilçesinde bulunan YKY Salonunda bir etkinliğe gittim. Gösteriden önce oynatıcı perde önüne çıktı ve biz yetişkinlere hitaben; “Sizinle işim yok, seyircilerim bugün bunlar” diyerek heyecan içindeki çocuk izleyicileri gösterdi. Çocuklara biraz Karagöz’den bahsetti. Oyun sırasında korkmaları için minikleri hazırlıyordu. Akabinde, Cazular isimli oyunu oynatmak için perdesinin arkasına geçti. Gayet başarılı bir performans olduğunu söyleyebilirim. İzlediğim ilk klasik Karagöz oyunuydu. Elbette çocuklara uyarlanmış haliyle. Orhan Kurt yani namı diğer Orhan Baba ile ilk karşılaşmam buydu.

Birkaç yıl sonra Karagözcü oldum. 2011 senesinde UNIMA İstanbul şubesi, yaşayan üç büyük usta olan; Tacettin Diker, Orhan Kurt ve Metin Özlen ile bir Karagöz kursu tertip ediyordu. Halihazırda oynatıcı olmama rağmen ustaların ustası üç Karagözcü ile hem tanışmak hem de birikimlerinden istifade etmek için kursa yazıldım. Çok verimli ve bir o kadar da eğlenceli olan

bir kurs süreci geçirdik. Ustalarımızın birbirlerine dalaşmaları bile başlı başına bir dersti, bizim için. Üçü de birbirine imreniyordu gizliden, bence. Yan yana otururken bile çaktırmadan birbirlerine laf çarparlardı. Birinin sesi ve musiki bilgisi çok iyi, biri müthiş bir mukallit ve tasvir zanaatkarı, biri ise el peşrevi ve oynatımda bence eşsizdi...

Rahmetli Orhan Usta’yla ikinci ve bu sefer uzun soluklu karşılaşmamız da bu kurstadır. Orhan Usta’nın daha sert bir mizacı vardı diğer iki ustamıza nazaran. Zor beğenir fakat geçiştirmezdi de kimseyi. Tabii bir şey danışacakken her an gür sesiyle kükrer filan diye düşünür geri çekerdim kendimi. Masasında ilgisiz oturduğunu sanırken, yeterince hamlanmamış deriye giren bıçağın çıkardığı gacur gucur sesi duyar ve bağırırdı mesela. “Ne yapıyon sen orada, torna tesviye mi? Git biraz daha nemlendir, güzelim deriyi mahvedeceksin!” Kursiyerlerden bazıları sadece araştırma veya genel kültür için bulunuyordu, ileride Karagözcü olmak gibi bir hedefleri yoktu. Onlara çok yumuşak davranırdı ama bizim gibi ustalık hedefi olanlara farklı davranırdı. Tasvir yapar götürürsün, “Olmuş mu bu şimdi” derdi mesela. Performans

yaparsın, “Eee ne bu şimdi, oldu mu bu yani?” Şimdi dönüp bakıyorum da evet olmamıştı. Mesela Orhan Kurt olsam, o zamanki Hüseyin’e olmamış derdim gerçekten. Tabi gençlik başka bir bela. Kötü polisi oynayan ama esasında çok iyi bir polis olduğunu anlayamamıştım o an.

Kurs sonunda tüm kursiyerler kısa birer performans sergileyecekti. Sıra bana geldi ve başladım oynatmaya. Üç beş dakika sonra, perde arkasında Orhan Kurt ile göz göze geldik. “Yaaaa, oldu mu şimdi? Olmadı” diyerekten. Değneği tutuşumun yanlış olduğunu iddia etmişti kurs boyunca ve final performansındaki tempomun haddinden hızlı olmasına dayanamayıp perde arkasına gelmişti. Perdeyi basmıştı da diyebiliriz. O an ne dediğini duymuyordum bile heyecandan. Sadece içerlediğimi hatırlıyorum. Çok sonraları, performansın videosunu izlemek istedim. Hep izlemekten imtina etmiştim o sahneyle karşılaşmamak için. Videoyu izleyince, ustanın kalender yüreğini bir daha gördüm. “Sen bunları yapamayacak çapta biri olsan, ben buraya kadar da gelmezdim” demiş. Bu söz, tüm sertifika ve diplomalardan daha kıymetliydi aslında. Ve evet usta gerçekten haklıydı. Değneği yanlış tutuyordum, dediği gibi tutmaya başladıktan sonra çok rahat ediyordum artık. Çapımı da oyunumu da geliştirdi bu eleştiri. Ustalık, denince benim gözümde hep o sahne canlanır. Bir genci eleştirirken aynı zamanda beğeni ve övgüsünü de araya sıkıştırmıştı. Çok değerli bir ekoldü ve bir daha öyle bir ekol yakalayabilir miyiz bilmiyorum. Günümüzdeki gibi yüzünüze gülüp, hemen arka-

nızdan sizi gömen büyüklerimiz gibi değildi. En azından benim deneyimim öyle. Teknoloji ilerledikçe sanatta ufak olsa da yozlaşma kaçınılmaz oluyor. Sosyal medyada ne kadar görünürse kişi o kadar bilinmeye başladı sanki. Herkes herkese uzaktan “ustam, hocam, üstadım” diyor. Birçok şey gibi, unvan edinmenin de vermenin de içi boşaldı. Klasik olacak ama sosyal medyayı doğru kullanmak gerek. Yanlarında konuşmaya çekinirken biz, şimdi bir tuş kadar uzağında ustalar, gençlerin. Bunun kıymetini bilmek gerekiyor. İnsanın, bazen bu kirlenmiş asosyal medya çağının hengamesini unutup, eskiden olduğu gibi ev telefonundan Orhan Baba’yı arayası geliyor. Daktilo ile Ünver Oral’a mektup yazası geliyor

Ustalarımız vardı ve yenileri de olacaktır umarım, eleştirilerini çekinmeden dile getiren. Olmamışa olmamış diyen Orhan Babalar gibi. Ustalarımız olacaktır; ama Orhan Kurt gibi ustalar bir kere geliyor. Kendisiyle aynı dönemde Karagöz yapıyor olmak bile kıymetliken, biz bazı Karagözcüler az da olsa eğitim almış olduk. Kendimi çok şanslı hissediyorum bu açıdan. Karagöz’e merak saran arkadaşların da umarım böyle ustalarla karşılaşma ve onlarla dirsek teması kurup tecrübelerinden yararlanabilecekleri kurs ortamları olur. Orhan Kurt’a, camiamıza ve bana kattıkları için teşekkür ediyor ve ölümünün dördüncü senesinde saygı ile anıyorum. Devri daim olsun. Tegannileri, mukaddimelerimizi yükseltiyor...

Ah Karagöz Vah Karagöz

Karagöz, arkamızı döndüğümüz bir halk hazinesidir. Mao devrimi ile sanatçıları kamplara sürülen, gösterileri yasaklanan Çin gölge tiyatrosunu, gelişmiş ülke araştırmacıları, sanatçıları, sonra da Çin hükümeti yaşatma gayretine girmiştir. Üniversitelerin önderliğinde Mısır gölge tiyatrosunun son yaşlı ustasına destek vererek canlandırma çalışmalarına başlamıştır. Yunanistan, millileştirdiği Türk gölge tiyatrosunu Karagiozis olarak dünyaya kabul ettirmiştir.

Gelişmiş ülkeler bir yandan modern gölge tiyatrosu çalışmaları yaparken Çin ve Türk gölge tiyatrolarını örnek almaktadırlar. Walt Disney'den önce bir başına yaptığı çalışmalarla canlandırma filmine imzasını atan Lotte Reiniger, ilham kaynağının Karagöz olduğunu bizzat İstanbul'da Türk sanatçılarına söylemiştir. Bu satırları yazarken, son örnek olarak, Birleşik Amerika'dan bir kız öğrenci telefonla "Karagöz'ü öğrenmek istediğini, İstanbul'a geleceğini" bildirerek yardım istedi. Yine aynı ülkeden gelen bir mektup da alanı tiyatro olan bir doçent de "Karagöz belgeseli hazırlamak istediğini, sponsor aradığını ve İstanbul'a geleceğini" yazıp, yardım istiyordu.

Yunan yetkilileri uluslararası Time ve Life dergilerine tam sayfa reklamlar verip, "Karagiozis'i seyredin" davetini yapıyordu. Gidenler salonlarda, bahçelerde, gece kulüplerinde gös-

teri seyrediyor; çeşit çeşit yayın ve plak bulabiliyordu. Sanatçıların hayatını konu alan filmler de vardı. Günümüzde ise Yunan televizyonlarında Karagiozis programları devam ediyor. Gelişmiş ülkelerde, halk tiyatromuz gibi benzeri bir kaynak yoktur. Ancak açılan kuklacılık fakültelerinde Karagöz de ders olarak okutuluyor. Bütün dünyada Karagöz'e büyük ilgi var, daha çok olabilir. Daha eski olan kuklacılığımızı ise hiç bilmiyorlar. Yine gelişmiş ülkelerde kuklacılık ve gölge tiyatrosu bir eğitim ve öğretim aracı olarak kullanılıyor. Çocuk ve gençlik tiyatrosu kabul ediliyor. Öğretmen okullarında dersi, ilköğretim okullarında uygulamaları var.

Ya biz ne yaptık?

Gelenek tiyatromuzu hor gördük. Ramazan çıkmazına soktuk. Batı tiyatrosuna rakip görerek düşmanlık ettik ve okullarımıza yaştırmadık, yaşatılmasını ve geliştirilmesini sahipsiz ve sayısı azalan sanatçılardan bekledik! Ya sonunda gelenek tiyatromuzun son temsilcisi olan Karagöz komaya girdi. Meddahlık, Ortaoyunu, Tuluat Tiyatrosu bitti. İbişli kuklamız kendi halinde... Köy tiyatrosu yetersiz bir ilgi görüyor. Diğer dallar gibi Karagöz de tuluat ve çıraklık sistemine dayandığı için yeni sanatçı yetişmesi mümkün olmuyor. Kendi gayretleri ile yetişip ortaya çıkanlar ise kalite düşüyor.

Walt Disney'den önce bir başına yaptığı çalışmalarla canlandırma filmine imzasını atan Lotte Reiniger, ilham kaynağının Karagöz olduğunu bizzat İstanbul'da Türk sanatçılarına söylemiştir.

Bu sanatımızı yaygınlaştırmak, geliştirmek, yaşatmak ve sanatçı yetiştirmek Kültür Bakanlığının, Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve İstanbul Belediyesi'nin görevi idi. Bugüne kadar bu konuda bir kurultay toplanmadı. İstanbul'da "Halk tiyatrosu merkezi" kurulmadı. Sanatçılar ve gösteriler üzerinde bir denetim yok! 1990 yılında Kültür Bakanlığı bünyesinde, Bakanlar kurulu kararı ile açılması planlanan "Devlet Türk Tiyatrosu Topluluğu Müdürlüğü" boş bir oda olarak yıllarca bekledi. Böylece kalan sanatçılar yanlarına çıraklar alarak daha zengin ve güzel gösteriler hazırlayabileceklerdi. Ancak gizli engeller bunu

sağlayamadı. Ustalar azalmaya devam ediyor.

Karagöz'de asıl perdenin önüne oturarak seyretmektir. Böylece oynatıcı da sanatının zevkini yaşar. Bir de son yıllarda geçim düşüncesi ve Karagöz'e olan sevgiden faydalanılarak "Canlı Karagöz" gösterileri özellikle Ramazan'da sahneleri doldurmaya başladı. Aslında Kavuklu ve Pişekar ikilisi bu açığı kapatabilirdi. Üstelik yapılan, gösterilerde ciddiyetsizlik öne çıktı, kıyafetler rezil oldu.

Karagöz gelişerek günümüze gelmiştir. Yeni metinlerle, yeni malzemeler ve teknik donanım ile gelişmeye devam etmelidir. Ancak bu "yenilik" adı altında sanatın özelliklerini ve güzelliklerini bozuyorsa, Karagöz'ü katletmek yerine ayrı olarak gölge tiyatrosu çalışması yapılabilir. Maddi çıkar uğruna sanatı istismar ederek Karagöz'ü katletmek yerine ayrı olarak gölge tiyatrosu çalışması yapılabilir. Maddi çıkar uğruna sanatı istismar ederek Karagöz'ü bozar ve seyirciyi de soğutursak hele yabancılara da aynı şekilde davranırsak Karagöz'e de öz kültürümüze de yazık olur.

Öz kültürümüzü kaybeden milletler, kendilerini kaybolmaya mahkumdur. Halk tiyatromuz, öz sanatlarımızın, musikimizin, resmimizin, mizahımızın, edebiyatımızın... bir harmanı olarak kültürümüzün önemli bir parçasıdır. Ayrıca doyasıya güldürerek sağlığınıza da katkıda bulunmaktadır.

Karagöz'ün kıymetini ve önemini artık kavrayalım ve el birliği ile yaşatalım.

Belleğimizdeki İzler

“Dedesi koruk yemiş torununun dişi kamaşmış” Gölge Sahne Oyuncuları’nın merdivenlerinden aşağıya doğru inerken hiç bilmiyordum, beni oraya götüren şeyin ne olduğunu ne ile karşılaşacağımı? On dört, on beş yaşlarında, karanlık izbe bir İşhanı’nın (Uğur İşhanı) nemden ve rutubetten müzmin romatizması azmış bodrum katında, siyah büyük kapalı bir demir kapının soğuşuna kulağımı dayamış içerden gelen sesleri dinliyorum... “Hak dostum hak diye başlayalım söze. Görelim mevlam neyler, neylerse güzel eyler. Zarif hanımlar, kibar beyler hikâyatım size. Edeyim meclise bir kıssa beyan, kıssadan hisse ala arif olan. Bakalım ayine-i devran ne suretler gösterecek. Sallan yuvarlan koca oğlan”

Kapıyı açtım ve içeri girdim 96 yılının mart ayında. O merdivenin basamakları değil de daha önce hiç duymadığım tanımadığım bu efsunlu ses yön vermeye başlamıştı, hayatıma. Geleneksel tiyatro ile tanıştığım bu mekânda büyük bir şans eseri usta “Örhan KURT” bir Karagöz oyunu ile Mersin’e gelmiş ve beş gün boyunca gözleri ışıltılı parlayan, yaşları 15-20 arasında bir grup gence Karagözü-Hacivat’ı, gölge tiyatrosunun en ince detaylarıyla anlatıyordu. Ağaç yaşken eğilirdi ve usta hastalıklardan koruyacak olan ilacı yavaş yavaş vücudumuza zerk ediyordu. Gölge sahne Oyuncularının sahnelediği tüm oyunlar geride beyaz bir perde, ardında bir ışık

ve perdeye yansıyan suretler ile başlayıp bitiyordu. Medyatik Manzumeler, Üçgenin iç açıları, Salaklılar komedyası. Serdar Baykal’ın yazdığı bu oyunlarda geleneksel tiyatronun tipleri, meddah, kavuklu, pişekar, karagöz, zenne bir gölge gibi bir görünüş bir kayboluyordu.

Zaman ilerledikçe kukla yapımı ve kukla oynatımı konusunda deneyim elde etmek, bir yol çizmek için çalışmalarımız olduysa da pek de başarılı olamadı. İş ehlinde öğrenmek elzemdir. Tarsus gibi mirası büyük fakat yitip bir kente kendi göbeğini kendisi kesmek zorunda kalabiliyor insan. Sanat Atölyesi ve Kutu Kukla Tiyatrosu işte tamda bu yüzden kurulmuştu. İlk kukla deneyimimiz ÇYDD binasında kurulan bu tiyatronun “Donkişot” adlı oyunu ile oldu. Kukla bir yolculuktu, gizemdi, samimiydi, cansızdı fakat canlıydı. Ardından Ünver Oral’ın yazdığı Karagöz Park Bekçisi sahnelendi. Ve hemen akabinde ilk Karagöz oyunu yazım deneyimim. “Astronot Karagöz” ilk göz ağrısı.

Ankara Ekin Tiyatrosu ile yollarımız keşiştiğinde menekşe sokakta artık yol çizilmişti. Tesadüfen o gün Pub’da oturmuş elinde bir kibrit kutusu ile Haluk Yüce’nin beni nasıl büyülediğini ve bir saat boyunca manipülasyonu anlattığını bazen hala gözlerimi kapattığımda görüyorum. Ankara Ekin tiyatrosu’nda Ayhan (Ahıskal) amcanın canlandırdığı Karagöz’e bakmak, Bülent Yıl

Yıldırım'ın tuluatına şahit olmak, provalarda Semih Çelenk'in Türk tiyatrosu notlarını dinlemek, "Memleketin Birinde" oyunu ile bir kumpanyanın içinde bütün Anadolu'yu dolaşmak ve OSTİM atölyelerinde Küçük Kara Balık oyunun kuklalarını yapmak... Şimdi buradan geriye dönüp baktığımda sonsuz şükran duyuyorum hep-sine.

Hacettepe Konservatuvar kapısında Burcu Kan ile tanıştığımızda okulda okuyacak zamanımın olmadığını söylemişim. Hata yapmışım. Yaklaşık beş ay kadar kukla canlandırma çalışmışık çok şey kattı, yeni ufuklar açtı zihnimde. Çağrışım Tiyatrosu'nda Samuel Beckett "Oyun Sonu" Václav Havel "Bildirim" Athol Fugard "Ada" Edip Cansever "Ruhi Bey" ve Nihat Çapar'ın yazıp yönettiği kukla mask oyunu "Zamanı Arayan Fotoğraf" benim için manipülasyondan beslenen oldukça eğlenceli ve keyifli işlerdi. Oyun istasyonu ekibinde İnesco "Kel Şarkıcı" yolun ne kadar başında olduğumu anlatıyordu sanırım.

Yaklaşık beş yıldır Hatay Büyük Şehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda çalışıyorum. Bir kurum tiyatrosunda çalışmanın bütün yılgınlığıyla. Burada Aziz Nesin'in "Seyahatname" hikâyesini oyunlaştırıp sahneye koydum. Öğrendiğim tüm geleneksel öğelerle (Yolun çok başındayız hala).

Sonra Mollier "scapin" de oynamak yeni bir zihin haritası çıkardı. Ray Cooney, "Haydi Karına Koş" Entirikalı Dolap Komedyası. Son olarak Mehmet Baydur "Kadın İstasyonu" Oyunculukta yolculuk devam ediyor. Büyük Şehir Belediyesi Şehir tiyatrosunda bir de kukla birimimiz var. Her yıl en az bir kukla oyunu çıkarmaya çalışıyoruz. Yazıp yönettiğim ve kukla tasarımlarında bulunduğum "Keloğlan Keleş Oğlan" gölge oyunu ve "Oh Oh Gel Keyfim Gel" kukla oyunları savaş zamanı hemen bütün sınır köylerini dolaştı. Bazen top seslerinin gölgesinde oynadı. Çocukların attığı kahkahaların bazen top seslerini bastırdığı da oldu. Gülşah Özdemir Koryürek'in yazdığı "Ninanın Rüyası" kukla oyunu bu sezon online olarak oynamaya devam edecek. Şimdi düşünülen yeni kukla projeleri var şehir tiyatrosunda

Birkaç yıl önce terasta oturmuş kahvele-ri yudumlarken teyzem söyledi. "Bak şuna" dedi, beni göstererek "Dedesi koruk yemiş torunun dişi kamaşmış" Şaşırdım. Büyük dedem dedi "Cumhuriyetin ilanından hemen sonra develeri, koyunları satıp çadırı toplayıp kente inmiş dağ-dan. İş bulamayınca mahallelerde dolaşıp kukla oynatıyormuş" ee kuklalar nerede peki? Yitik. Bu bir kıssadır eski bir mecmuatın kenarına kay-dolunmuş, (...kişiden naklolunmuş) biz de gör-dük (duyduk) söyledik. Sakiye sohbet kalmazmış baki. Her ne kadar sürç-i lisan eyledikse affola.

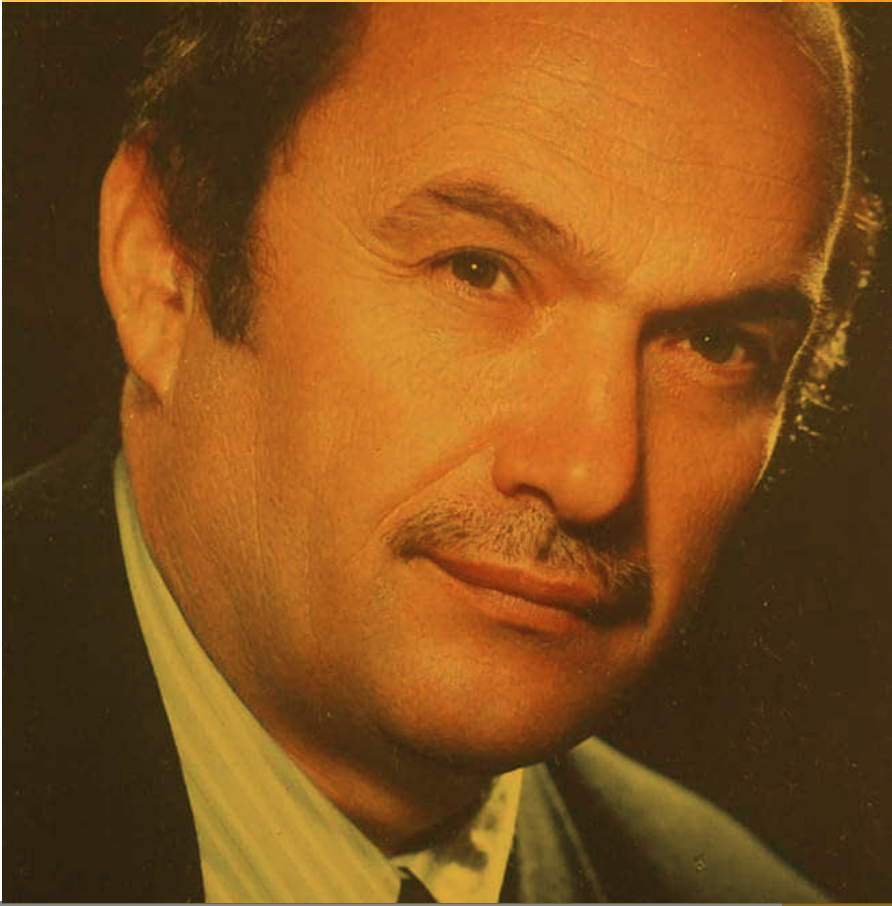
Doğu'da Kukla Yapmak

Merhaba dostlar ve de ustalar. Siz bu satırları okurken biz çok uzaklarda olacağız. Yaklaşık üç yıldır yurdumuzun neredeyse en doğusu olan Erzurum'da sanatımıza devam etmekteyiz. Mutlaka gelmişsinizdir veya geleniniz vardır, buralara. Yeşil mi yeşil dağları, sıcacık havası, dallarda kiraz-kayısı bir de mis gibi deniz sefası yahu sözün kısası herkes sandığını alıp buralara bir uğramalı. Kukla, Karagöz'e gelince durum çok daha iyi ne güzellikler ne harikalar anlatamayız. Pandemiden kafayı yemez, ölmez sağ kalırsak daha neler var anlatılacak.

Şaka bir yana biz bu sanatı burada yürütmeye çalışıyoruz çalışmasına ama durum bazen oldukça zorlu olabiliyor. Kimi zaman mali sıkıntılar kimi zaman ise Batı'da ki kadar talebin olmayışı da işi devam ettirmekte illallah dedirtmiyor değil. Neylersin siz seçmişsiniz, deme hakkınızı lütfen kullanın; çünkü bizi de atölyede hala çalıştıran düşünce inanın ki bu. Kukla yeni yeni put olmaktan çıkmaya başladı. Yakında da meslek olarak kabul görecektir. Bizim buna inancımız tam. Zaten bunu da görmeden gidersek gözlerimiz açık kalır. Sözün özü buradan tarih kitaplarına yetişemeyiz belki fakat bir çocuğun yüreğine bu sanatın tohumlarını ekersek ne mutlu bize. Bizden de sizlere anı kalsın bir iki satır okumak isteyene:

İbişle Memiş bir gün almış valizi eline, ya nasip demiş gelmiş Erzurum iline. Bakılmış sağa sola, ayazda kalmış bir it bir de bunlar sokakta. Memiş demiş usta girsek bir yere üşümesek, İbiş' in aklında başka soru, burada kaç paradır ekmek? Böyle olmuş gelişleri az da değil baya olmuş çektikleri. Düzene koyana kadar işi gücü ikisinin de sırtında peyda olmuş hörgücü. Tak etmiş birinin canına yetmezmiş gibi tokmağı da vurmuş canına. Nedir bu çektiğimiz zillet iş iş değil vallahi illet. Su istesen üç günlük yolda çeşme başı tutulmuş her şeyin nereye gitsen oradan kırına tekme. Eee eşeğe yük değildir palan, işindir aşın haydi işinle oyalan. Çocuksan eğer camide bile imamı sadece görürsün hutbede. Büyüklerimiz ellerinden küçüklerimizin gözlerinden öper saygılarımızı sunarız.

Ustadan Gençlere

Karagöz bir bütündür. Birçok unsurun bir araya gelerek meydana getirdiği bir sanat olduğu için bir tanesi bile eksilse denge bozulur. Nareke, göstermelik, tasvir, yordak, ışık, perde, def ve diğerleri Karagözcünün temel öğeleridir.

Karagöz kolay icra edilebilen bir sanat dalı değildir. En önemlisi mutlaka işe çıraklıktan başlamak gerekir. Günümüzde maalesef birçok kötü örneğini görüyoruz. Ucuz yollu olarak sağdan soldan üç beş tasvir alıp, perde kuran ve okul okul gezen gençler yanlış yapmaktalar. Bir ustanın yanında pişerek, yolunda yürüyerek icazet almak ve bunun sonucunda perde kurmak, Karagöz'ün ruhuna daha uygundur.

İnternet ortamında çok sık denk geliyorum bu gençlere. Hatta bazen festivallerde bile izle-

mek zorunda kalabiliyoruz. El peşrevi yok, ses taklitleri kötü, kendi şarkısını söyleyen neredeyse yok gibi, tasvirlerin ayakları havada, oyunda kurgu ve konu bütünlüğü yok. Böyle birçok oyun izledim. Işık konusuna genellikle özen gösterilmiyor. Işık seyircinin gözüne sokuluyor ve rahatsızlık veriyor. Hatta bana göre hayâlinin kılık kıyafeti ve tıraşı bile özenli olmak zorundadır.

Tüm bu olumsuz örneklerle baş edebilmenin de yegâne yolu eğitimidir. Az evvel de bahsettiğim gibi mutlaka bir ustadan el almak gereklidir. UNIMA'ya bu açıdan çok önemli görevler düşmektedir. Bu işe gönül vermiş olan gençlerimizi hazırlamak, onlara işin adabını ve usulünü öğretmek ve başarılı bir usta haline getirmek için seminer, eğitim ve kurs imkanları sağlanmalıdır.

“

Bir ustanın yanında pişerek, yolunda yürüyerek icazet almak ve bunun sonucunda perde kurmak, Karagöz'ün ruhuna daha uygundur.

”

Mustafa MUTLU

Kuklalı ve Karagözlü Yıllarım

ÜNVER ORAL

